

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

พระไตรปิฎกภาษาไทย. 80 เล่ม. เล่ม 11. พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2500.

_____ เล่ม 12. พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2500.

_____ เล่ม 16. พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2500.

_____ เล่ม 18. พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2500

พระราชนิพนธ์ (พระยาศรี - มยุตโต). พจนานุกรมพจนานุกรม. 2 เล่ม พิมพ์ครั้งที่ 2.

พระนคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2510

วิสุทษ์ ชาญกุล. วิษณุกรรม. พระนคร : ธนาคารการพิมพ์, 2520

ภาษาอังกฤษBooks

A Board of Scholars, trs. The Siva Purana. Vol. 1 - Vol. 4.

Delhi : Motilal Banarridass, 1974.

Basham, A.L. The Wonder that Was India. New York : Grove Press, 1959.

Bloomfield, Maurice trs. Hymns of Atharva - Veda. Vol XLII

of The Saered Books of The East. Edited by F. Max Muller.

Delhi : Motilal Banarsidass, 1973.

Bose, Abhinash Candra. Hymn from the Vedas. Bombay : Asia Publishing House, 1966.

- Copalan, S. Outline of Jainism. New Delhi : Willey Eastern Private Co.,Ltd. 1973.
- Cowell, E.B. tr. The Buddha - Karita of Asvaghosa Vol. XXII of The Sacred books of the East. Edited by Max Muller. Delhi : Banarsidass, 1973.
- Dowson, John. A Classical Dictionary of Hindu Mythology and Religion, Geography and Literature. London : Trench Trubner & Co.,Ltd., 1973.
- Dutt, Manmatha Nath. ed. The Ramayana of Valmiki. Calcutta : Girish Chendra Chackravarti, 1892.
- _____ed. The Mahābhārata. Calcutta : H.C. Dass, Elysium Press, 1897.
- Eggeling, Julius. tr. The Satapatha - Brāhmana, Part I : Vol XII of The Sacred Books of the East. Edited by F. Max Muller. Delhi : Motilal Banarsidass, 1972.
- _____ . The Satapatha - Brāhmana, Part II : Vol XXVI of The Sacred Books of the East. Edited by F. Max Muller. Delhi : Motilal Banarsidass, 1972.
- _____ . The Satapatha - Brāhmana, Part III : Vol XLI of The Sacred Books of the East. Edited by F. Max Muller. Delhi : Motilal Banarsidass, 1972.
- _____ . The Satapatha - Brāhmana, Part V : Vol XLIV of The Sacred Books of the East. Edited by F. Max Muller. Delhi : Motilal Banarsidass, 1972.

Frazer, R.W. Indian Thought Past and Present.

London : T. Fisher Unwing, 1915.

Griffith, Ralph T.H., tr. The Hymns of the Rigveda. 2 vols. 5th ed.

Varanasi : Chowkhamba Sanskrit Series office, 1971.

_____. tr. The Hymns of the Atharva - Veda. 2 vols. 2 d. ed.

Benares : E.F. Lazarus & Co., 1917.

Hume, Robert Ernest., tr. The Thirteen Principal Upanishads.

London : Oxford University Press, 1921.

Kane, P.V. History of Dharmasāstra. Vol 4. 2 d.ed

Poona : Bhandarkar Oriental Research Institute, 1973.

Keith, Arthur Berriedale. tr. Rigveda Brāhmānas : The Aitareya and
Kāsitaki Brahmanas of the Rigveda. Vol XXV. of The Harvard

Oriental Series. Edited by Charles Rockwell Lanman.

Delhi : Motilal Banarsidass, 1971.

Macdonell, Arthur A. A Vedic Reader for Students.

Madras : Oxford University Press, 1972.

_____. Vedic Mythology. Delhi : Motilal Banarsidass, 1974.

Max Muller, F. Hymns of the Rig - Veda in the Samhita and Pada Texts.

2 vols. 3 d ed. Varanasi : Chowkhamba Series Office, 1965.

_____. The Upanishads. Part I. Vol . I. of The Sacred Books of
the East. Edited by F. Max Muller. Delhi : Motilal Banarsidass,
1969.

- Monier Williams, Monier. A Sanskrit - English Dictionary.
London : Oxford University Press, 1979.
- Rawlinson, H.G. India A Short Cultural History.
London : The Cresset Press, 1954.
- Roer, E. The Twelve Principal Upanishads. 3 vol.
Madras : Theosophical Publishing House, 1931.
- Roy, Pratap Chandra. The Mahābhārata of Krishna - Dvāipāyana Vyāsa.
Calcutta : Bhārata Press, 1884.
- Schubring Walther. The Doctrine of the Jainas.
Delhi : Motilal Banarsidass, 1962.
- Shastri, Hari Prasad. tr. The Rāmāyana of Valmiki. Vol 1 - 3
London : Trubner & Co., Ltd. 1872.
- Shastri, J.L. ed. The Śiva Purāna : A System of Hindu Mythology and Tradition. Delhi : Motilal Banarsidass, 1973.
- _____. The Linga Purana : Ancient Indian Tradition and Mythology.
Delhi : Motilal Banarsidass, 1973.
- Stevenson. The Heart of Jain. New Delhi : Munshiram, 1970.
- Stevenson, Sinclair. The Religious Quest of India.
London : Oxford University Press, 1915.
- Walker, Benjamin. Hindu World. London : George & Unwin Ltd., 1968.
- Wilson, H.H. The Vishnu Purāna : A System of Hindu Mythology and Tradition. Delhi : Motilal Banarsidass, 1973.

Articles

Deussen, Paul. "Asrama" Encyclopaedia of Religion and Ethics, 2
(1915) : 129 - 131

Geden, Alfred S. "Asceticism" Encyclopaedia of Religion and Ethics,
2 (1915) : 87

Jocobi, Hermann, "Jainism" Encyclopaedia of Religion and Ethics, 6
(1915) : 47

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ไศวนิกาย และ ไวษณพนิกาย

มีเหตุผลที่ทำให้เราคิดว่า ในบรรดาพระผู้เป็นเจ้าหรือมหาเทพทั้งสามองค์ของศาสนาฮินดูนั้น พระศิวะคงมีลักษณะบางประการที่สืบต่อมาจากความเชื่อของอารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุ อย่างไรก็ตาม ความเชื่อในเรื่องทบะนี้ได้แพร่ออกไปและมีส่วนเกี่ยวข้องกับมหาเทพอีกสององค์ คือ พระพรหมและพระวิษณุด้วย โดยหลักการที่ปรากฏในคัมภีร์ปุราณะทั่วไป นับถือศาสนาฮินดูควรจะต้องนับถือพระบรมเทพทั้งสามในฐานะที่ค้ำเทียบกัน คือ นับถือพระพรหมในฐานะผู้สร้าง นับถือพระศิวะในฐานะผู้ทำลาย และ นับถือพระวิษณุในฐานะพระผู้รักษา แต่ในทางปฏิบัติกลับ ปรากฏว่า การนับถือพระผู้เป็นเจ้าของศาสนาฮินดูนั้น หนักไปในทางพระศิวะ และ พระวิษณุมากกว่า จนเกิดเป็นนิกายใหญ่ ๆ 2 นิกาย คือ

1. ไศวนิกาย (Saivism)
2. ไวษณพนิกาย (Vaishnavism)

ทั้งนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดของแต่ละนิกายดังนี้

1. ไศวนิกาย (Saivism) ชนผู้นับถือนิกายนี้จะคงให้ความเคารพบูชาพระศิวะ และ สัญลักษณ์ของพระองค์ ไศวนิกายมีลักษณะหลายประการที่คล้ายคลึงกับไวษณพนิกาย อาทิเช่น นามของพระเจ้าที่เคารพนับถือ การให้ความเคารพในอาจารย์ผู้สั่งสอน และ อื่น ๆ อีก แต่ก็ยังมีลักษณะบางประการที่แตกต่างกัน โดยจะกล่าวถึงลักษณะที่แตกต่างของสองนิกายโดยย่อ ดังนี้

ในกรณีที่แตกต่างกันไปจากไวษณพนิกาย พวกไศวนิกายไม่ให้ความสำคัญ

เชื่อถือในเรื่องเกี่ยวกับการจตุและการอาถรรพ์ของพระผู้เป็นเจ้า ผู้นับถือไสว-
 นิกายมีเป็นจำนวนมากทางตอนใต้ของอินเดีย ส่วนทางภาคเหนือของอินเดีย
 นั้นนิกายนี้ไม่ได้รับความนิยมเลย แม้กระทั่งในเมืองพาราณสี ซึ่งเป็นเมืองที่ให้
 ความเคารพสักการะพระศิวะ โดยลักษณะทั่ว ๆ ไปแล้ว ไสวินิกายมีข้อปฏิบัติ
 ที่เคร่งครัดและเข้มงวดยิ่งกว่าไวษณพนิกายมาก พวกไสวินิกายจะปฏิเสธการ
 บริโภคเนื้อสัตว์ โยคีและนักบวชในไสวินิกายมักจะบำเพ็ญตบะโดยทำฐแสนทั้ง
 สองจนแข็งค้าง, บางทีนอนบนเตียงหนาม นอกจากนี้ก็ยังยังมีลักษณะค่อนข้าง
 ในทางผิด ประหลาดและเลื่อมทรมาน เช่น นักบวชในนิกายนี้บางพวกจะยังชีพ
 อยู่ด้วยการบริโภครากเน่า หรือ ของสกปรก บางพวกก็อาศัยอยู่ตามหลุมฝังศพ
 บางพวก ก็ทำร่างกายทาบซีเจ้าหรือมูลโค กล่าวได้ว่า พวกนี้ถ้ามายากลและผู
 ชอบแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ในอินเดียมักเป็นพวกไสวินิกาย แต่ไสวินิกายที่ถูกต้อง
 ตามแบบแผนก็มีและมีลักษณะการประพฤติปฏิบัติที่แตกต่างไปจากไสวินิกายที่ผิด
 ประหลาดนี้โดยสิ้นเชิง แต่อย่างไรก็ตามพวกไสวินิกายโดยทั่วไปให้ความเคารพ
 นับถือในสิ่งเดียวกัน คือ นับถือสิงค์ ซึ่งส่วนมากมักจะบูชากันในรูปของแท่งหิน
 มีไสวินิกายบางพวกที่มีไม้เท้า (ทังค) จะนับถือไม้เท้านี้แทนสิงค์ พวกไสว-
 นิกายมักชอบสวมใส่สร้อยคอหรือสร้อยประคำที่ร้อยด้วยลูกรูทรากษะ (rudraksha
 berries) นักบวชในไสวินิกายแทบจะไม่มีบุคคลในวรรณะพราหมณ์เลย และ
 ในกรณีเดียวกันในบุคคลในวรรณะพราหมณ์ก็จะถูกรังเกียจนักบวชไสวินิกายด้วย
 พวกไสวินิกายยังมีนในเอกเพศอย่างเห็นยวแน่นอน เขาเชื่อว่าพระผู้เป็นเจ้า
 นั้นมีเอกภาพและอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่ง เขาเกลียดชังรูปเคารพและเชื่อถือใน
 ภาษส่วนบุคคล มีนักกล่าวในหมู่ในพวกนี้ว่า "แม้แต่คุณงามความดีของข้าพเจ้า
 ก็เป็นบาป"

ต้นกำเนิดของนิกายนี้กล่าวกันว่าเกิดขึ้นนอกประเทศอินเดีย และนิกาย
 นี้ได้ถูกนำเข้าสู่ประเทศอินเดียโดยพวก มะกะ (Maga) และ พวกวราทยะ
 (vrātya)

คัมภีร์สำคัญของพวกไทวนิกายในระยะเริ่มแรก คือ เทวตาศวรร
อุปนิษัท (svetasvatara upanishad) ในระยะต่อมาในงานประพันธ์ซึ่งรู้จักกัน
ในนามว่า ศิวกิตา (Śivagīta) ซึ่งพวกในไทวนิกายนับถือว่าเป็นคัมภีร์ชั้น
สูง คัมภีร์อีกเล่มหนึ่งในระยะเริ่มแรกคือ นานมรย (Nānmarai) ซึ่งกล่าวกัน
ว่าแต่ดั้งเดิมเป็นงานประพันธ์ภาษาทมิฬ

ประมาณศตวรรษที่ ๗ ของยุคปัจจุบันนี้มีนิกายย่อยนิกายหนึ่งของไท-
นิกาย คือ นิกาย ปาสุปต (Pasupata) ซึ่งก่อตั้งโดย ลกุลิศ (Lakulisa)
ประมาณคริสตศักราชที่ 200 ที่มีกล่าวถึงในคัมภีร์มหาภารตะได้รับความนิยม
มาก นิกายนี้มีข้อปฏิบัติที่แปลกประหลาด แต่สามร้อยปีหลังจากนั้นมา ชนไท-
นิกายส่วนใหญ่หันมานับถือนิกายใหม่ ชื่อ ปุราตนา (Puratana) ซึ่งสืบทอดต่อมา
โดยนักบวช 63 คน ซึ่งมีกล่าวถึงในมหากาพย์และงานประพันธ์บางเรื่อง

ประมาณคริสตศตวรรษที่ 7 นิกายที่มีชื่อว่า ไท - สิทธันตะ (Śaiva-
Siddhāntas) เริ่มได้รับความนิยม นิกายนี้ได้รับความนิยมนับถือนำมาจนถึง
คริสตศตวรรษที่ 11

ในแคว้นแคชเมียร์ ไทวนิกายได้ถูกก่อตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกโดย วสุคุปตะ
(Vasugupta) ประมาณคริสตศักราชที่ 830 และในระยะต่อมา นิกายคู่แข่ง
สำคัญอีกนิกายหนึ่งได้ถูกก่อตั้งโดย ทสวะ (Basava) คือ นิกาย ลิงกายตะ
(Lingayatism) กลางศตวรรษที่ 10 สาขานิกาย ปาสุปตะ (Pasupatas)
มีชื่อว่า นิกาย กาลมูชะ (Kalamukha) ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง นิกาย
นี้ได้รวบรวมลัทธิความเชื่อและข้อปฏิบัติที่ผิดปกติประหลาดของพวกไทวนิกายไว้
หลายประการ จากนิกายนี้ทำให้เกิด นิกายต่าง ๆ ขึ้นมาอีกหลายนิกาย เช่น
กาปาลิกะ (Kapalikas) กานพฐะ (Kanphatas) และ อโฆรี (Aghoris)

โศภนิกาย แบ่งออกเป็นนิกายย่อย 7 นิกาย คือ ทักษิณ สันนยาสิน พรหมจาริน ปรหมัมสะ ลิงโคท หรือ ลิงคายัต อโฆริน และ โยกิน สี่นิกายแรกนั้นก่อตั้งโดยท่านคังกรจารย์ ผู้มีชีวิตอยู่ในราวศตวรรษที่ 7 หรือ ที่ 8 ส่วน ลิงโคท หรือ ลิงคายัต นั้น ก่อตั้งคือ พรหมณ์ผู้มีนามว่า วาส พลา หรือ พลัปป ผู้อาศัยอยู่ในเทศานราวศตวรรษที่ 12 ซึ่งจะกล่าวถึง รายละเอียดของแต่ละนิกายพอสังเขป ดังนี้

1. ทักษิณ ผู้ที่นับถือนิกายนี้ยังแบ่งออกเป็น 10 พวก จึงใ้ชื่อว่าผู้ มีสิบนาม (Dasnami) ชื่อทั้งสิบนี้ได้มาจากชื่อของสาวกทั้งสิบของคังกรจารย์ ส่วนชื่อ ทักษิณ (Dandin = ผู้มีไม้เท้า) นั้น ได้รับมาจากคำว่า ทณฑ (Danda) ไม้เท้า ซึ่งทักษิณทุกคนบูชาและต้องนำคิถตัวไปทาบเสมอ ทักษิณต่างพวกกันจะมีไม้เท้าต่างชนิดกัน ผู้ที่จะเข้าอยู่ในนิกายนี้ไ้จะต้องเป็นชนชั้นวรรณะพรหมณ์ เท่านั้น พวกทักษิณ ส่วนมากจะอาศัยอยู่ที่เมืองพาราณสี บุคคลผู้สมัครใจจะเข้า บวชใช้นิกายนี้ จะต้องเริ่มด้วยการอดอาหาร ถอดกายมงคลออกจากกาย และ นำไปเผา และจะต้องท่องมนต์อันศักดิ์สิทธิ์ และ เมื่อเป็นนักบวชในนิกายนี้แล้ว เขาจะต้องรักษาความเป็นพรหมจรรย์ และ ดำรงชีวิตอย่างอัสคติกส์คิถิ์ ทักษิณจะหลีกเลี่ยงการใช้ไฟและเมื่อตายลงศพจะถูกเผาหรือโยนลงในแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์

2. สันนยาสิ แบ่งออกเป็น 7 พวก พร้อมทั้งอีก 3 พวก ที่ถือว่าเป็น ทิวณคัย ดังมีรายชื่อต่อไปนี้ คิรี (Giri), ปูรี (Puri), ภารทิ (Bharti), พวะ (Bava), อรัณย Aurān (Aranya) ปารวัต (Pārvat), สรรคุร์ (Sargur), คิรัท (Tirath), อชรม (Ashram), และ สรัสวตี (Saraswati) นิกาย นี้เปิดกว้างแก่บุคคลทั่วไป โดยไม่จำกัดชั้นวรรณะ ผู้เป็นพริชาคิ จะถอดกาย มงคลออก และ ทุกคนจะรับประทานอาหารร่วมกัน พวกสันนยาสิ จะสวม

สร้อยคอที่ร้อยด้วยลูกจันทราหะเสมอ และ บางพวกจะนุ่งหมวกเงาเสื่อแทนเสื้อผ้า ในการรับประทานอาหารซึ่งเขาจะรับจากชาวอินทคนใดก็ได้ พวกเขาจะหลีกเลี่ยงเนื้อสัตว์และไม่ดื่มเหล้า แต่พวกเขาจะสูบบุหรี่กันอย่างหนัก ในการอุปสมบท ผู้เป็นอาจารย์ จะเรียกผู้บวชใหม่ด้วยชื่อใหม่ และสอนให้ท่องมนต์แห่งนิคายของเขา ต่อจากนั้นผู้บวชใหม่จะต้องอยู่รับใช้อาจารย์ชั่วระยะเวลาหนึ่งเพื่อเรียนรู้ เขาคงอาบน้ำทุกวัน และต้องทำการบูชาด้วยการน้อมใจให้ระลึกถึงพระภิกษุ เขาต้องไม่นอนบนหูก ต้องไม่สนทนาปราศรัยกับสตรี และจะต้องเดินด้วยเท้าเปล่า ตลอดเวลา เมื่อค้ายร่างของเขาจะถูกเผาในที่หนึ่ง พื้นหน้าโบทางทิศตะวันออก หรือตะวันออกเฉียงเหนือ และไม่มีการทำพิธีศราทธะ (śrāddha) เพราะถือว่า เขาได้ออกจากร่างนี้ไปแล้วนับแต่เขามบวชในนิกายนี้

3. พรหมจาริน ชื่อนี้โตมาจากภรรยาคติโบราณ เป็นชื่อที่ไรเรียก ทรานหมณ์ ผู้ใช้ชีวิตเป็นนักศึกษาในช่วงอาศรมที่ 1 และโตขึ้นมาไรเรียกผู้ บำเพ็ญทบะในนิกายนี้ ซึ่งประเพณีเป็นผู้รับใช้นักบวชในนิกายสันนิยาสี หรือ ปรมหัมสะ

4. ปรมหัมสะ นักบวชในนิกายนี้จะมีคัมภีร์ของเขาเองชื่อว่า ปรมหัมโสปนิษัท นักบวชในนิกายนี้ต้องการความเคารพสักการะจากฝูงชนมาก และอ้างว่าพวกตนนั้นยึดถือในกฎข้อบังคับอันเกี่ยวกับความประพฤติเคร่งครัดยิ่ง กว่านิกายอื่น ก่อนที่เขาเป็นนักบวชใหม่ในนิกายนี้ได้ เขาจะต้องอยู่ในช่วง ระยะเวลาทดลองระยะหนึ่ง ซึ่งตามปกติจะไม่ต่ำกว่า 12 ปี เพื่อแสดง ถึงการตัดขาดจากเรื่องทางโลกโดยสิ้นเชิง นักบวชในนิกายนี้บางคนจึงยึดมั่น ในกฎแห่งสันโทมอย่างเคร่งครัด บางถึงตเว้นจากการกินอาหาร บางก็

จำหน่ายแจกเครื่องบุงหมจนหมดสิ้น บางก็อุทิศตนในการศึกษาและการทำ
 คุงงามความดี พวกปรหมัมสะ เชื่อว่า เขาจะเข้าถึงพรหม หรือ ภูัจักพรหม
 ได้ด้วยการสมมติตนเองเป็นเช่นเดียวกับพรหม แต่ความเชื่อนี้มีโทษมาซึ่ง
 ความถ่อมตนหรือความอ่อนน้อม ชื่อปรหมัมสะนี้กล่าวกันว่าก็ไ้มาจากชื่อคนใน
 เทพนิยาย ซึ่งเป็นผู้แยกน้าออกจากร้านนม หรือมีความหมายในทางเปรียบเทียบ
 ว่าสามารถแยกความชั่วออกจากความดีได้

5. อโฆริน หรือ อโฆรบัณฑิต คือ พวกนักบวชที่มีความเชื่อถือแปลก
 อาทิเช่น เป็นพวกเสกษัซาศศพ จึงมักถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ขโมยซากศพจาก
 สุสาน หรือคักลากศพที่ลอยมาตามน้ำเพื่อนำไปบริโภค ปัจจุบันนี้มีนักบวชพวกนี้
 จำนวนน้อยในอินเดีย แต่ในอดีตนั้นมีเป็นจำนวนมาก กล่าวกันว่าดินเกิดของ
 หัวหน้านิกายนี้อยู่ที่เมืองสิทธปุระ (Siddhapur) ในแคว้นคันธาระทางเหนือ

6. โยคิน เป็นนามทั่ว ๆ ไปที่ใ้เรียกนักบวชผู้ทรมาณร่างกายด้วย
 การควบคุมอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เพื่ออาภรณ์ของตนจะได้เข้าถึง
 พรหมได้ นักบวชเหล่านี้ปกติจะเป็นผู้ที่เชื่อในความมหัศจรรย์ และเป็นนักสะกด
 จิต ชอบอ้างว่าตนมีอำนาจมหัศจรรย์ และในบางครั้งก็จะแสดงการกระทำอัน
 มหัศจรรย์นั้น นิกายนี้มีถิ่นฐานกำเนิดอยู่ที่เมืองโกรอกนาค (Gorakhnath) เป็น
 สวรรค์ของ มเหศวรนาถ (Mahendranath) ซึ่งประวัติความเป็นมาของเขา
 แทบไม่มีรายละเอียดอะไรเลย แม้แต่ช่วงระยะเวลาที่เขาใช้ชีวิตอยู่ ก็ไม่
 อารูได้แน่นอน พวกโยคินจะนับถือพระพิฆะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปของ
 ภัยรพ (Bhairava) เทพเจ้าประจำหมู่บ้าน ก็ถือว่าเป็นองค์เดียวกับพระพิฆะซึ่งสัตว์
 ฆัดที่ลึกลับของพระองค์ คือ สุนัข นอกจากนี้เขายังเคารพนับถือ นาค (natha) ภูคิปี
 ซึ่งปกป้องคุ้มครองเทือกเขาหิมาลัยและเขายังนับถือนักสิทธิ์ (Siddhas) 84 คนผู้ซึ่ง

การปฏิบัติโยคะของเราทำได้อย่างสมบูรณ์ จนเรื่อกว่านักลัทธิบางคนยังคงมีชีวิต
อยู่ ทกโยคีไม่คำนึงถึงชั้นวรรณะ เขาผสมสายประจำศักดิ์สิทธิ์ที่ร้อยค้ำยดูล
รุกรากษะ และมีอิสระอย่างเต็มที่ในการกินและกินสิ่งใด ๆ ได้ โยคี
แบ่งออกเป็นนิกายย่อยอีกหลายนิกาย เช่น กานพต (Kanphatas), อังกร (Angars)
 เป็นต้น ซึ่งจะแตกต่างกันที่เครื่องนุ่งห่มและเครื่องประดับ

๒ ไวษณพนิกาย พวกในนิกายนี้จะท่องเคารพบูชาพระวิษณุ และ พระราม
กับพระกฤษณะ ซึ่งเป็นการจุดครั้งสำคัญสองครั้งของพระวิษณุ และยังต้องให้
ความเคารพนับถือราชาของพระองค์อีกด้วย กำเนิดของนิกายนี้ค่อนข้างคลุม
เคลือและมีประวัติไม่แน่นอน แต่หลังจากสมัยกลางแล้วนิกายนี้ก็มีวิวัฒนาการไป
อย่างรวดเร็วและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกว้างขวาง

หลักสำคัญของไวษณพนิกายก็คือ ความภักดี (bhakti) หรือการให้
ความเคารพบูชาข้มในองค์พระวิษณุ ความเชื่อนี้อาจจะไม่ใช่เป็นของชาว
อินเดียอารยันในสมัยพระเวท ความเชื่อนี้มีปรากฏให้เห็นไ้ว่าเป็นลัทธิ
ความเชื่อถือของหมู่ชนที่ไม่ใช่อารยัน เช่น พวกสาทวตะ (Sātvata) ในราว
ศตวรรษที่ 1 และ ที่ 2 ก่อนคริสตกักราช ลัทธิความเชื่อถือของชนพวกนี้เข้า
กันได้กับลัทธิของพวกนิกายปัญจรัต (Pañcarātra) ซึ่งลักษณะความเชื่อถือ
และการประพฤติปฏิบัติของชนในนิกายนี้มีลักษณะหลายประการที่คล้ายคลึงกับพวก
ไวษณพนิกายในสมัยต่อมา ชนอีกพวกหนึ่งซึ่งลัทธิความเชื่อถือของเขามีลักษณะ
คล้ายคลึงกับพวกไวษณพนิกายในสมัยต่อมาอีกคือ พวกอภีระ (Ābhira) ผู้มี
ส่วนสำคัญในเทพนิยายเกี่ยวกับชีวิตของพระกฤษณะในระยะแรก ๆ

ลักษณะที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของไวษณพนิกายก็คือ การทำนบคุณใน
วรรณะพราหมณ์และลักษณะทางศาสนาแบบเก่า ๆ อาทิเช่น คัมภีร์สำคัญเล่ม
ต่าง ๆ ของนิกายนี้มักจะเขียนด้วยภาษาพื้นเมืองเช่น ภาษาฮินดี ภาษาทมิฬ

และ ภาษามารตี แทนที่จะใช้ภาษาสันสกฤต คัมภีร์เล่มสำคัญของไวษณพิกาย มีดังนี้ ปันจราทระ อากม (Pañcarātra - Agamas) ของ ศาสนิกฤตยะ (Sandilya) และสาวกของเขา นารายณียะ (Nārāyaṇīya) อนุคีตา (The Anugīta) และ ทริวงศ (Harivamsa) มหาภารตะ (The Mahābhārata) วิษณุ ปุราณะ (Vishnu Purana) ภควัตคีตา (Bhagavadgīta) และ ภควัต ปุราณะ (Bhāgavat Purāna) นิกายนี้ได้รับความนิยมนีกครั้งโดย รามานูชะ (Rāmānuja) ผู้นำเอาชีวิตวิญญาณกลับมาสู่ปรัชญาอินเดีย (who brought the soul back to Hindu philosophy) และต่อจากนั้นนิกายนี้ก็ได้รับความนิยมโดยทั่วไป

ส่วนนักบวชฆางฝ่ายไวษณพิกายนั้นบางทีแทบจะไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นพวกข่าเพ็ญุทชะ ส่วนมากนักบวชในนิกายนี้มักชอบเดินทางท่องเที่ยวไป จะงกเว้นจากการบริโภคนเนื้อสัตว์และของมีนเมาโดยสิ้นเชิง บางพวกนิยมถารข่าเพ็ญุทชะ นอกจากพวกที่ขกเว้นบางพวกแล้ว นักบวชในนิกายนี้ทั้งหมดจะงกเว้นจากการเสพเนื้อสัตว์และของมีนเมา พวกไวษณพิกายนิยมนับถือพระ-วิษณุในรูปของพระรามหรือพระกฤษณะ และมักจะนิยมนับถือชายาของพระวิษณุ ในรูปของนางสีตาหรือนางราชาไปคัย นิกายย่อยของพวกไวษณพิกายแมงออกได้อีก 5 นิกาย ทั้งนี้โดยขกเว้นนิกาย วัลลภาคารยะ (Vallabhacharya) ซึ่งข้อก่าหนดขกบังคับของเขานั้นตรงข่ามกับขกข่าเพ็ญุทชะ (นิกายอื่น ๆ ที่นิยมถารข่าเพ็ญุทชะ)

1. ศรี ไวษณพิกาย (Sri Vaisnava) เจ้านิกายคือ รามานูชะ (Rāmānuja)
2. รามานันดิน (Rāmānandin) เจ้านิกายคือ รามานันทะ (Rāmānanda)
3. มาชวะ (Mādhva) เจ้านิกายคือ มาชวจารย์ (Madhavacharya)
4. ชัยตันยี่ (Chaitanyite) เจ้านิกายคือ ชัยตันยยะ (Chaitanya)

5. กามิรฺ ปันธิน (Kabir Panthin) เจ้านิกายคือ กามิรฺ (Kabir)

1. ศรี ไวฆณิกาย นิกายที่ไม่มีชื่อเรียกทั้งนี้เฉพาะนอกจากจะนับถือพระวิฆณุแล้ว ยังนับถือราชาของพระวิฆณุคือ พระศรี หรือ พระสัถกมีทวย ขน นิกายนี้ใส่สายยัชโญปวีต สวมเสื้อน้ำที่ออกสีแสด และถือสายประจำที่ร้อยด้วยลูกกุหลาบ (tulasi) หรือร้อยด้วยเมล็ดบัว นอกจากนี้จะมี ทิลก (tilaka) หรือเครื่องหมายแห่งนิกายแสดงไวบนหน้าผากแล้ว เขามักจะประพรมหรือจารึกเครื่องหมายศักดิ์สิทธิ์อันหมายถึง พระวิฆณุ หรือ พระศรี ราชาของพระองค์ไว้ตามร่างกายอีกด้วย พวกศรี ไวฆณิกายส่วนใหญ่มีเป็นจำนวนมากทางตอนใต้ของอินเดีย อันเป็นที่ตั้งของวัดใหญ่สำคัญ ๆ แห่งนิกายนี้

2. รามานันธิน นิกายนี้มีรามานันธูเป็นสาวกคนสำคัญของ รามานูหะ เป็นเจ้านิกาย ผลงานของเขาส่วนมากปรากฏอยู่ทางตอนเหนือของอินเดีย และชนในนิกายนี้จึงมีการบำเพ็ญตบะต่าง ๆ ชนิดก็มีเป็นจำนวนมากทางตอนเหนือของอินเดียด้วย นิกายย่อยที่สำคัญของรามานันธิน คือ ไวรากิน (Vairāgin) ชื่อของนิกายก็มุ่งความหมายถึงบุคคลผู้เป็นอิสระ หลุดพ้นจากอาภรณ์อย่างใดหรือความปรารถนาทางโลก และ โดยทั่ว ๆ ไป ใ้หมายความถึง นักบวชนี้คนใดก็ตาม วัพลไวรากินไม่มีการรังเกียจเรื่องความแตกต่างทางวรรณะ แม้ว่าพวกเขาจะสวมสายยัชโญปวีต ละเว้นจากการบริโภคเนื้อสัตว์และเสพของมีนเมา เขานับถือทนุมาถ เทพเจ้าสิง รวมทั้งพระรามและพระอนุชาและนางสีดาชายาของพระองค์ พวกเขาจะกระทำกรอาบนำอันเป็นกิจวัตรประจำวันอย่างปราณีต และรวมทั้งการปฏิบัติโยคะ ส่วนมาพวกชนนิกายนี้มักจะทำจารึกเครื่องหมายศักดิ์สิทธิ์อันหมายถึงพระวิฆณุ ไว้ที่แขน นิกายย่อย ๆ ของนิกายนี้มีดังนี้คือ อจาริน (A chārins), ชกิน (Khakins) และ สันนยาสี (Sannyasins) ซึ่งแตกต่างจากนิกายสันนยาสินของไศวนิกาย ด้วยการสวมสายยัชโญปวีต เขาสวมเสื้อผ้าต่าง ๆ กัน และพวกชกิน (Khakins) มักชอบแจกจ่ายเสื้อผ้าเสมอ พวกรามานันธินจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่จะรักษาความเป็นพรหมจรรย์

3. มาฆา (Madhavas, Madhvas) ฆนิกายนี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของอินเดีย เขารักษาความเป็นพรหมจรรย์ และยินยอมให้ชนทุกวรรณะเข้าอยู่ในนิกายได้ เขาสามใส่เสื้อผ้าสีส้ม บนหน้าอกและแขน เขาจะประทับเครื่องหมายของพระวิษณุไว้ และโกนศีรษะ ซึ่งลักษณะนี้แตกต่างจากพวกไวราคินผู้มักจะมีกระจุกผมเล็กๆไว้บนกลางศีรษะ

4. ชัยตันยี่ (The Chaitanyites) เป็นนิกายที่มีลักษณะหลาย ๆ อย่าง แสดงถึงความเป็นอิสระทางความคิดและวิถีการดำเนินชีวิตมากที่สุดในบรรดาพวกบร่ำเพื่อยุคบะไวษณพนิกาย เขารับรณหญิงราชจากทุกวรรณะ แม้กระทั่งวรรณะที่ต่ำที่สุด และค้ำช้อยกเว้น 2,3 ประการ เขาไม่จำเป็นต้องรักษาความเป็นพรหมจรรย์ ฆนิกายนี้ส่วนมากกระจัดกระจายอยู่แถวแคว้นเบงกอล ซึ่งเป็นบริเวณดินกำเนิดของเจ้าลัทธินี้ เขาสวมรุชราหรือบางทีก็สีเหลือง งดเว้นจากการบริโภคเนื้อสัตว์และการเสพของมีนเมาและถือสายประจำที่ร้อยค้ำชูกุหลาบ (tulasi) นิกายนี้ยังมีนิกายย่อยอีกหลายนิกาย ซึ่งบางนิกายก็ไม่มีชื่อเสียงทางด้านคุณธรรมนัก

5. กาบิร บันดิน (The Kabir Panthins) ตามความหมายที่แท้จริงของคำนี้แทบจะไม่มีในโลก ท่อเรื่องการบร่ำเพื่อยุคบะเลย เขาสามเสื้อที่ไม่มีลักษณะแตกต่างอย่างใด ถือสายประจำที่ร้อยค้ำชูกุหลาบ และประทับเครื่องหมายแห่งพระวิษณุไว้บนหน้าอกอย่างรักเจเน นักบวชในนิกายนี้ส่วนมากกระจัดกระจายอยู่ทางตอนเหนือและตอนกลางของอินเดีย และดำเนินชีวิตด้วยลักษณะที่รักแจ้งต่อความง่ายและความบริสุทธิ์ของชีวิต ¹

¹ Alfred S. Geden, "Asceticism", Encyclopaedia of Religion and Ethics, ed. James Hastings, Vol II : 86-88
Benjamin Walker, Hindu World, p. 329-330, 541-542

ประวัติการศึกษา

นางสาวพรพิมล คุ้มอินทร์ เกิดเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. 2497 ณ ตำบลโนนเวียง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สำเร็จปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2520 และในปีเดียวกันนั้นเองก็ได้เข้าศึกษาต่อในบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แผนกวิชาภาษาตะวันออก สาขาวิชาภาษาบาลี-สันสกฤต ระหว่างการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัณฑิตและปริญญาโทบัณฑิต ได้รับทุนการศึกษา "ชำนานุอักษร" จากคุณนิดาภา ชำนานุอักษร ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง อาจารย์ ๑ ระดับ 3 ในแผนกวิชาภาษาไทย โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนันทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

คณบดีวิทยาลัยศึกษาศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย